



Veranderend landschap

Onlangs bood ik samen met een collega een artikel over *'multiple religious belonging'* aan bij een wetenschappelijk tijdschrift. In die bijdrage beschreven we de gegroeide flexibiliteit in religieuze zelfdefinitie en we legden nieuwe stijlen van religieuze binding en spirituele motivatie bloot. De kritiek van de *reviewers* was echter niet mals.

De kern ervan betrof het validiteitsprobleem: wat is religie nou nog als ieder daar het zijne of het hare van vindt? Sociologen leggen omschrijvingen van religie snel naast zich neer, als ze niet in canonieke overtuigingen en gangbare rituele praktijken kunnen worden gemeten. Die luxe hebben pastores, predikanten en geestelijk verzorgers niet. Zij luisteren naar het geestelijk vocabulaire van hun pastoranten, dat steeds meer in persoonlijke en steeds minder in confessionele termen omschreven wordt.

Nu de kerken in toenemende mate geen grote groepen mensen meer binden, zijn er ook moeilijk eenduidige antwoorden te geven op de vraag wat pastorale zorg is. Enerzijds behoudt de pastorale rol in de orthodoxe variant binnen elk van de confessies een profiel dat gebaseerd is op idealen van de volkskerk, ook al is die in Nederland steeds meer in de marge komen te staan. Anderzijds zijn er vanaf de jaren zestig tal van pastorale vormen van pastoraat ontstaan met uiteenlopende politieke, morele en professionele accenten. Daarmee is het pastorale aanbod gevarieerder maar soms ook meer diffuus geworden. De pastorant is nog geregeld overtuigd kerklid en geïntegreerd in de lokale gemeenschap. Maar vaker is het een voorbijganger in crisis of een 'zoeker' zonder geestelijke woon- of verblijfplaats.

Vallen pastorale begeleiding, ambt en leiderschap eigenlijk wel goed in publieke termen uit te leggen? En waarin verandert dan het feitelijke aanbod? In deze uitgave van *Handelingen* hebben we gekozen voor enkele bijdragen waarin de sleutelvaardigheid van het luisteren centraal staat, maar ook voor verslagen van proefschriften in theologie en religiewetenschap waarin verschillende contexten van pastoraat en hulpverlening geanalyseerd worden. De setting van het ambt komt aan bod, maar ook de typisch inhoudelijke aandacht voor geestelijke leiding. Een overzicht dus van het veranderend landschap in de geboden hulp op pastorale noemer. ◀

*Hans (prof.dr. J.B.A.M.) Schilderman is hoofdredacteur van Handelingen en hoogleraar Religie en Zorg aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.
E h.schilderman@ftr.ru.nl*

